ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΚΡΗΤΩΝ ΡΟΔΟΥ "Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ"

Η ΚΑΡΔΙΑ
ΤΣΗ ΚΡΗΤΗΣ
ΧΤΥΠΑ ΚΑΙ
ΣΤΗ ΡΟΔΟ

του Ψηλορείτη οι στράτες

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Κ. ΡΟΔΟΥ
Αριθμός Αδείας 9

PRESS POST X+5 PRESS POST
Κωδικός 234248

ΕΛΤΑ Hellenic Post

Τεύχος 98 • Μάϊος - Ιούλιος 2015
• Τ.Θ. 328 85100 Ρόδος

Ζωντανή μουσική
κάθε Παρασκευή & Σάββατο!

Κλαυδίου Πέππερ 115-117 (περιοχή Ζέφυρος)
85100 Ρόδος, Τηλ.: 2241116072

Η καρδιά στη Κρήτης χτυπά και στη Ρόδο

Τεύχος 98 • Μάϊος - Ιούλιος 2015
Κυκλοφορεί ανά 3μηνο • Τιμή τεύχους: 0.10 Ευρώ

του Ψηλορείτη οι Στράτες

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιοδική Πολιτιστική έκδοση της
Αδελφότητας Κρητών Ρόδου
«Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ»
Οδός: Πατριάρχου Αθηναγόρα 28
Τηλ. & Fax: 2241026738 - Τ.Θ. 328 Ρόδος 85100
www.psiloritis.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Υπεύθυνος Σύνταξης - Τυπογραφείου
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΙΩΤΑΚΗΣ • Τηλ: 22410.20638

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκαν οι:
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΑΚΗΣ
π. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΚΛΙΒΑΚΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:
Πρόεδρος: Γιάννης Νιωτάκης
Α' Αντιπρόεδρος: Αντώνιος Ευαγ. Ξεπαπαδάκης
Β' Αντιπρόεδρος: Μανώλης Τσιρακάκης
Γεν. Γραμματέας: Ελένη Γονάκη - Αρφαρά
Ειδικ. Γραμματέας: Βαγγέλης Κορακάκης
Ταμίας: Νικηφόρος Στρατήγης

Έφοροι Πνευματικών &
Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων:
Μαρίνα Παπαδάκη
Ευαγγελία Ζερβάκη
π. Εμμανουήλ Σκλιβάκης

Έφοροι Λέσχης:
Νίκος Κουρουπάκης
Νίκος Φακιδαράκης

Εξελεγκτική Επιτροπή:
Γιώργος Αικατερινίδης
Ευφροσύνη Κουβίδη
Κων/νος Αλεξ. Παπαδάκης

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν προσωπικές θέσεις των συντακτών τους.

Σχεδιασμός - Εκτύπωση:
Γραφικές Τέχνες - Εκδόσεις Βιβλίων
ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ Α. & ΣΙΑ Ο.Ε.
Τηλ.& Fax.: 22410.23768 ΡΟΔΟΣ
e-mail:papsot4@otenet.gr

Σελίδα

- Απο τεύχος... σε τεύχος.....5
- Η Ανάσταση και η άνοιξη.....6
- Η Μάχη της Κρήτης.....8
- Στ'Αφάντου ο εορτασμός.....10
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων.....11
- Η γιορτή των παιδιών.....12
- Μνήμη Ελευθ. Βενιζέλου.....13
- Αποκριάτικη Βραδιά.....14
- Η Αδελφότητα στις παρελάσεις.....15
- Αφιέρωμα στον Ν.Καζαντζάκη.....16
- Στα βήματα του Αλέξη Ζορμπά.....18
- Η όμορφη πατρόνα.....20
- Λαογραφικά.....22
- Γλυκά λόγια.....23
- Ο Κωνσταντής.....24
- Βιβλία που πήραμε.....26
- Με βάρσαμο κι αρισμαρή.....28
- Αθιβολές - Νάκλια.....29

Κρήτη 1955
Φώτο: Erich Lessing

Σχεδ. Εξωφύλλου:
Ρένα Βουτυράκη

Ελάτε στα
Συνεταιρισμένα
Φαρμακεία
Μέλη
ΣΥΦΑΚ
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ
ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ
Συμβουλευτείτε τον Φαρμακοποιό σας
για την ομορφιά
& την ευεξία σας!
Περιηγηθείτε στις Διαδραστικές οθόνες
στα συνεταιρισμένα Φαρμακεία μας!
τώρα και e-shop!
www.syfak.com

Από τεύχος... σε τεύχος

Έχει αρχίσει μια στροφή...

Ίσως η εποχή μας να μην προσφέρεται για σκέψεις βαθυστόχαστες ή για αναλύσεις που σχετίζονται με τις ανάγκες που έχει η ψυχή του ανθρώπου ή με τις σχέσεις των ανθρώπων μεταξύ τους. Οι μεγαλύτεροι όμως θα θυμούνται ότι ο Κρητικός ήταν ανέκαθεν θυμόσοφος και αντιμετώπιζε τη ζωή με κέφι, αισιοδοξία, πίστη και φιλοσοφική διάθεση.

Όσο περνά ο καιρός, αυτοί που ασχολούνται με τα πολιτιστικά πράγματα στον τόπο μας, διαπιστώνουν πόσο δύσκολο είναι σήμερα να κερδίσεις τους ανθρώπους. Σ' αυτό φταίει ίσως ο σύγχρονος τρόπος ζωής που έχει βάλει άλλες προτεραιότητες απ' αυτές που παλιότερα ίσχυαν. Σήμερα μας ενδιαφέρει περισσότερο η υλιστική πλευρά της, ενώ παλιά, η ποιότητα των σχέσεων μεταξύ μας. Κι ας ήταν δυσκολότερη η επιβίωση τότε. Τις μέρες μας έχει εκτραφεί σε αρκετά μεγάλο βαθμό ο ατομικισμός. Οι άνθρωποι δεν έχουν εμπιστοσύνη στην πρόθεση όσων ασχολούνται με τα κοινά, ακόμη και εκείνων που ασχολούνται με τον πολιτισμό. Θεωρούν ότι ίσως κάποια σκοπιμότητα εξυπηρετούν. Σ' ένα βαθμό μπορεί να έχουν δίκιο μ' όσα ακούγονται και πέφτουν στην αντίληψή τους.

Αυτό όμως είναι η μια πλευρά μόνο. Η άσχημη πλευρά. Γιατί μόνο η κακή δημοσιοποιείται και προβάλλεται σήμερα.

Υπάρχουν όμως και τόσοι άλλοι φορείς και άνθρωποι που λειτουργούν και δραστηριοποιούνται μόνο από ανιδιοτέλεια και αγνή πρόθεση. Με μοναδικό σκοπό να υπηρετήσουν και να προσφέρουν στην παράδοση, στον άνθρωπο, στις αξίες της ζωής μας. Βλέπουμε, με χαρά, ότι έχει αρχίσει μια στροφή που μας οδηγεί σε υγιείς δρόμους και επιδιώξεις.

Κι όσο περνά ο καιρός τόσο περισσότερους, απ' αυτούς τους ανθρώπους, γνωρίζουμε κι εμείς. Είναι εκείνοι που ασχολούνται με τη μουσική του τόπου μας από αγάπη και μεράκι στην Κρήτη. Αυτοί που ασχολούνται με την πνευματική πλευρά του ανθρώπου από αγάπη προς τον άνθρωπο. Που ασχολούνται με την παράδοση του τόπου μας και απλόχερα συμπαραστέκονται σ' εκείνους που ζητούν τη βοήθειά τους με περίσσεια αγάπης και μεγαλοσύνη ψυχής. Με μεράκι, με πίστη, με την αρχοντιά της καρδιάς που έχουν.

Είναι εκείνοι που η ομορφιά της ψυχής τους ομορφαίνει και τη δική μας ζωή. Στηρίζει και δίνει αξία σ' ό,τι και μεις πιστεύουμε, προσπαθώντας να προσφέρουμε, με ταπεινότητα, σεβασμό και αγάπη προς όλους εσάς και σ' αυτό που μας ενώνει. Στην Ιδέα της Κρήτης και στον πολιτισμό του τόπου μας με ποιότητα σκέψης και έκφρασης.

Γιάννης Νιωτάκης

Φίλες και φίλοι, Χριστός Ανέστη..
Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου

Η Ανάσταση κι η άνοιξη...
Παιδικές Θύμησες

Γράφειο ο Μανώλης Τσιρακάκης

Μεγαλοβδομάδα βρίσκομαι σ' ένα χωριό της Ρόδου. Μια γερόντισσα ανάβει τον ξυλόφουρνο. Η μορφή της, η μυρωδιά του ξύλου και της άνοιξης ξυπνούν τις παιδικές μου καταγραφές.

Γυρνώ τη μνήμη χρόνια πίσω, απλώνω τα φτερά της φαντασίας, φεύγω χιλιόμετρα μακριά και με τη δύναμη της βιωματικής καταγραφής ξαναζώ αξέχαστες Πασχαλινές αναμνήσεις στο χωριό μου. Ένα χωριό κάπου στην Κρήτη ανάμεσα σε αμέτρητες ελιές, αμυγδαλιές, φασκομηλιές, ρίγανη και τόσα άλλα εκλεκτά της κρητικής γης που μοσχοβολούνε γαλήνη και αρμονία. Άνθρωποι φιλήσυχοι κι αγνοί με ροζιασμένα χέρια καταπιάνονται όλη μέρα με τις ευλογημένες δουλειές μετατρέποντας τη φτώχεια και την ανέχεια σε αξιοπρέπεια και αρχοντιά.

Εμείς τα κοπέλια, από το Σάββατο του Λαζάρου απολαμβάνουμε τη χαρά των διακοπών μας. Χωρισμένοι σε δυο ομάδες λέμε τα κάλαντα όχι μόνο στο χωριό μας, αλλά και στα διπλανά χωριά. Το βράδυ όλοι μαζευόμαστε στο σπίτι του παπά Λευτέρη για να βοηθήσουμε στο φτιάξιμο των βαγιανών σταυρών.

Από την Κυριακή των Βαΐων και μετά, καθένας με το δικό του τρόπο ετοιμάζεται για τη Μεγαλοβδομάδα και τη μεγάλη μέρα

τσ' Ανάστασης. Πρωί πρωί της Μεγαλοδευτέρας φέρνουμε λιόκλαδα για το φούρνο. Ολόκληρο το χωριό μυρίζει καλιτσούνι, λεμονανθό και χριστιανική μεγαλοπρέπεια. Εμείς τα αγόρια κουβαλούμε τις λαμαρίνες, βοηθούμε στη ζύμη, φτιάχνουμε το δικό μας κουκνίκο με το κόκκινο αυγό στο στόμα, αλλά ξεκλέβομε και χρόνο για τις «δικές μας δουλειές». Κουβαλούμε ξύλα

συνέχεια στη σελίδα 7

συνέχεια από τη σελίδα 6

και κλαδιά και τα κάνουμε σωρό στην Αγία Τριάδα για το κάψιμο του Ιούδα το βράδυ τσ' Ανάστασης. Ψάχνουμε για πουλιτσές στα χωράφια και ετοιμάζουμε όλα τα σύνεργα, με μυστικότητα, για τσι τρακατούτσες και τα βαρελότα. Τα βράδια παρακολουθούμε τις ακολουθίες και απολαμβάνουμε την κατανυκτικότητα τους κι ας μην καταλαβαίνουμε το νόημα των τροπαρίων. Από τη Μεγάλη Πέμπτη ξαμολιόμαστε στα χωράφια και στους κήπους του χωριού για να μαζέψουμε λουλούδια για το στόλισμα του Επιτάφιου. Μετά την αποκαθήλωση, τη Μεγάλη Παρασκευή, τα κορίτσια κυρίως, στολίζουν τον Επιτάφιο και αμέσως μετά, κάνουμε την τελευταία πρόβα για τα εγκώμια χωρισμένοι σε δυο χορούς. Η μέρα αυτή έχει μια απερίγραπτη ομορφιά, μια γλυκιά θλίψη και μια κρυφή χαρά προσμονής. Κανένας στο χωριό δεν δουλεύει. Όλοι εκκλησιάζονται και ετοιμάζονται να δεχτούν το βράδυ στο σπίτι τους τον «Ενταφιασμένο Χριστό», να θυμιάσουν και να ζητήσουν συγχώρεση και μνημόνευση για τσ' αποθαμένους τους. Το Μεγάλο Σάββατο τα καλά μας ρούχα δεν μας εμποδίζουν να γεμίσουμε τσι τσέπες όχι μόνο καλιτσούνια και αυγά, αλλά και τριγωνικές τρακατούτσες, απαραίτητες για το μεγάλο μήνυμα τσ' Ανάστασης.

Η λειτουργία της Αναστάσεως, των «Εορτών η Εορτή» και η «Πανήγυρις των Πανηγύρεων» αποκτά εκείνο το ξεχωριστό στοιχείο που οδηγεί τη συνείδηση του ορθόδοξου λαού να την αποκαλεί «Λαμπρή». Ολόκληρο το χωριό γίνεται μια οικογένεια, αφού το φιλί της αγάπης δίνεται απ' όλους. Εδώ δεν υπάρχει ξένος, δεν υπάρχει εχθρός. Στα παιδικά μου μάτια μένει ανεξίτηλη η εικόνα των χωριανών στο προαύλιο της Αγίας Τριάδας να δίνουν και να παίρνουν με αγάπη και απλοχεριά το «Χριστός Ανέστη», «Αληθώς Ανέστη».

Την Κυριακή του Πάσχα όλοι ανηφορίζουμε με πολιορκημένες τις αισθήσεις για τη δεύτερη Ανάσταση στον Άγιο Νεκτάριο. Η Ανάσταση κι η άνοιξη προσφέρουν πλουσιοπάροχα τη χαρά και την ελπίδα. Η πανδαισία των χρωμάτων κι η γλυκύτητα των αναστάσιμων ήχων έρχεται να πληρώσει η ευωδιά του μυρωμένου αγέρα ανάμικτου από μοσχολίβανο κι αγριολούλουδο.

Πιστεύω ότι εκείνο το γεγονός που κάνει στη μνήμη μου ξεχωριστό το Πάσχα των παιδικών μου χρόνων είναι ακριβώς ότι το χωριό ήταν μια ζωντανή κοινότητα ανθρώπων που διατηρούσαν την οργανική σχέση τους με την παράδοσή τους, που τη βίωναν και την αποτύπωναν με όλες τις εκδηλώσεις της ζωής τους. Ίσως κι οι δικές μας παιδικές ψυχές ήταν ακόμη απλές και δεκτικές στην ιερότητα των τελουμένων, τόσο μέσα στην εκκλησία, όσο και έξω από αυτήν.

Το σίγουρο πάντως είναι ότι αξιωθήκαμε να ζήσουμε μ' ένα ανεκτίμητο θησαυρό που δεν είναι άλλος από τους ίδιους τους συγχωριανούς μας. Εκείνους τους παλιότερους με τη γνησιότητα και το άπλαστο του ήθους που τους χαρακτήριζε. Πολλοί απ' αυτούς, νέοι και γέροι, δεν είναι εν σαρκί ανάμεσά μας. Όμως, οι μορφές τους, ο τρόπος τους, η αρχοντιά τους, η καλοσύνη τους μένουν για πάντα χαραγμένες στη μνήμη μας ως την «Ημέρα την Ατελεύτητη» που θ' αντα-μώσουμε ξανά και θα ψάλλουμε μαζί το «Χριστός Ανέστη».

ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΜΕ

ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

*Μία συγκλονιστική αφήγηση Γερμανού αξιωματούχου**

Πέρασαν 74 χρόνια από τότε. Ο εορτασμός πήρε επετειακό χαρακτήρα. Δεν πρέπει όμως να ξεχάσουμε τα γεγονότα, ούτε να ξεθωριάσουν οι μνήμες, κρατώντας μόνο το εθιμοτυπικό σκέλος του θέματος. Η Μάχη της Κρήτης είναι από της ηρωικότερες σελίδες της ιστορίας του νησιού μας.

Το πρωί της 20ης Μαΐου 1941 η ηγεσία της Ναζιστικής Γερμανίας ξεκίνησε την από αέρος αποβατική επιχείρηση με την κωδική ονομασία «Επιχείρηση Ερμής» (Unternehmen Merkur) για την κατάληψη της Κρήτης, ενώ είχε ήδη καταληφθεί η ηπειρωτική Ελλάδα και τα ναζιστικά στρατεύματα είχαν εισέλθει στην Αθήνα στις 27 Απριλίου. Η επιχείρηση έληξε δώδεκα μέρες μετά, στις 03:00 τα ξημερώματα της 1ης Ιουνίου. Οι απώλειες για τους Συμμάχους ήταν 3.500 νεκροί, 1.900 τραυματίες και 17.500 αιχμάλωτοι. Οι Γερμανοί, σύμφωνα με δικά τους στοιχεία, είχαν 3.986 νεκρούς και αγνοούμενους, 2.594 τραυματίες, ενώ έχασαν 370 αεροπλάνα. Σύμφωνα, όμως, με συμμαχικούς υπολογισμούς, οι γερμανικές απώλειες ξεπέρασαν τις 16.000 ψυχές.

Αναρίθμητα γραπτά και ηλεκτρονικά αφιερώματα, ιστορικού και μυθοπλαστικού χαρακτήρα, τόσο από την πλευρά των Γερμανών όσο και των Συμμάχων, έχουν ασχοληθεί με τη Μάχη της Κρήτης. Δεν είναι τυχαία η ενασχόληση. Τη σημασία της Μάχης της Κρήτης για τη διεξαγωγή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τα χαρακτηριστικά που τη συνθέτουν – χρήση για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία αλεξιπτωτιστών σε ευρεία κλίμακα, κοινό μέτωπο υπεράσπισης από έλληνες στρατιώτες και δυνάμεις της Κοινοπολιτείας (Βρετανούς, Αυστραλούς και Νεοζηλανδούς), για πρώτη φορά συμμετοχή σε επιχείρηση και άμεση τιμωρία άμαχου γηγε-

συνέχεια στη σελίδα 9

συνέχεια από τη σελίδα 8

νούς πληθυσμού, σπάσιμο για πρώτη φορά του γερμανικού κώδικα επικοινωνιών από τους Συμμάχους, πύρρειος νίκη των ναζιστών - έχουν αναλύσει εμπειρογνώμονες κι έχουν εξάρει οι πολιτικοί.

Ο βρετανός Πρωθυπουργός Winston Churchill έγραψε στα Απομνημονεύματά του: *"Στην Κρήτη ο Goering κέρδισε μια πύρρειο νίκη, διότι με τις δυνάμεις που σπατάλησε εκεί θα μπορούσε εύκολα να κατακτήσει την Κύπρο, τη Συρία, το Ιράκ και ίσως ακόμη και την Περσία...»*, ενώ ο ίδιος ο Adolf Hitler παραδέχθηκε: *«Η Κρήτη απέδειξε ότι οι μεγάλες μέρες των αλεξιπτωτιστών τελείωσαν»*. Εξάλλου, ο γνωστός ιστορικός Anthony Beevor περιέγραψε με τα ακόλουθα λόγια την κρητική άμυνα: *«Παιδιά, γέροντες και γυναίκες επέδειξαν μία ανδρεία που κόβει την ανάσα για την άμυνα της νήσου τους»*.

Κι έχει σημασία όχι μόνο πως περιέγραψαν τη Μάχη της Κρήτης οι ίδιοι οι Κρητικοί κι οι σύμμαχοι αλλά κυρίως πως την περιέγραψαν οι Γερμανοί.

Διαβάστε το συγκλονιστικό απόσπασμα από την αφήγηση ενός Γερμανού αξιωματικού των αλεξιπτωτιστών για περιστατικό που συνέβη στην περιοχή Γαλατά των Χανίων, όπου πραγματοποιήθηκε και η κυρία προσπάθεια των Γερμανών:

«Στο λιγοστό φως της ημέρας θυμάμαι που πετάχθηκε σαν αγρίμι μέσα από τους αγκαθωτούς θάμνους, σαν αστραπή, μια λεβεντόκορμη σιλουέτα, στα μαύρα ντυμένη, με ψηλές μπότες και σαρίκι στο κεφάλι, που δίχως καθυστέρηση φύτεψε με το γερμανικό αυτόματο, που κρατούσε, πέντε σφαίρες στο στομάχι δυο αλεξιπτωτιστών. Πριν προλάβουμε να αντιδράσουμε, έπεσε κάτω, γλιστρώντας σαν φίδι μέσα στους θάμνους με δαιμονισμένη ταχύτητα. Αντιδρώντας γρήγορα, τον κυκλώσαμε και προσπαθήσαμε να τον εξουδετερώσουμε. Όταν έφθασα κοντά του δεν είχε ακόμα πεθάνει. Τα μάτια του ανοικτά, κατάμαυρα, λες και φοβέριζε τον ερχομό του θανάτου, όμως όλο σχεδόν το κορμί του ήταν χτυπημένο από τα θραύσματα της χειροβομβίδας.

Τον σήκωσα και ακούμπησα την πλάτη του στον κορμό μιας χοντρής ελιάς. Ειλικρινά με είχε συναρπάσει η τακτική που μαχόταν. Θα ήταν περίπου 18 χρονών. Πριν ξεψυχήσει, κοίταξε βαθιά μέσα στα μάτια το στοχασμό μου και χαμογέλασε. Ξαφνιάστηκα. Δεν ξέρω αν χαμογελούσε σε μένα ή στον θάνατο που φτερούγιζε για να τον πάρει. Σήκωσε με κόπο το δεξί του χέρι, πήρε από το λαιμό του ένα σταυρό που κρεμόταν, τον φίλησε κι έγειρε το κεφάλι πλάγια, ξεψυχώντας με καρφωμένο στα χείλη του το χαμόγελο. Όμως, η έκπληξή μου έμελλε να κορυφωθεί, όταν τραβώντας το σαρίκι του για να τον ξαπλώσω χάμω, ξεχύθηκαν απ' το κεφάλι του μισό μέτρο κατάμαυρα μαλλιά. Τότε μόνο κατάλαβα πως ήταν γυναίκα. Βουβάθηκα. Ήταν κάτι που δεν το περίμενα. Ένοιωσα στο λαιμό μου έναν κόμπο να με πνίγει. Ήταν η πρώτη φορά που συνειδητοποίησα ότι η μοίρα των αλεξιπτωτιστών θα 'ταν πολύ δύσκολη στην Κρήτη. Έφυγα, αφήνοντας τη σκέψη μου κάτω από τη γέρικη ελιά, κοντά στη νεκρή κοπέλα».

* Ιστοσελίδα / ekriti / 15-4-2015

Στ' Αφάντου ο εορτασμός της επετείου της Μάχης της Κρήτης

Πολλές συζητήσεις έχουν γίνει κατά καιρούς αν θα πρέπει και γιατί να γιορτάζουμε τις εθνικές μας επετείους. Πάνω απ' όλα για να θυμόμαστε και να τιμούμε εκείνους που αγωνίστηκαν και έδωσαν τη ζωή τους για να έχουμε εμείς σήμερα το υπέρτατο αγαθό της ελευθερίας και ανεξαρτησίας. Ένας άλλος λόγος είναι για να παίρνουμε παράδειγμα, να εμπνεόμαστε και να ενδυναμώνουμε τη θέλησή μας να διαφυλάξουμε ό,τι μας παρέδωσαν οι πρόγονοι, πατέρες και παππούδες μας όσον αφορά τον αγώνα της κρητικής γενιάς του 1941. Όσο κι αν μια επέτειος αναφέρεται στο παρελθόν, αυτή συνδέεται κυρίως με το μέλλον, με τη μελλοντική πορεία και πρόοδο του τόπου μας.

Ως απάντηση λοιπόν σ' εκείνους που μεμψιμοιρούν για το αν θα πρέπει να εορτάζονται οι επέτειοι στον τόπο μας μπορούμε να προτάξουμε την αναφορά της καθηγήτριας του Α.Π.Θ κ. Τερέζας Πεντζοπούλου-Βαλαλά. «Κάθε εθνική επέτειος ως θύμηση ζωντανεύει το παρελθόν, ως σύμβολο, καταξιώνει το παρόν, ως παράδοση, εδραιώνει το μέλλον. Τα τρία μαζί συνιστούν την ουσία της εθνικής μας ταυτότητας».

Η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου θα τιμήσει φέτος την επέτειο της ιστορικής Μάχης της Κρήτης στην κωμόπολη της ανατολικής πλευράς του νησιού της Ρόδου Αφάντου. Στον εορτασμό θα συμμετέχει ο δραστήριος Σύλλογος Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Αφάντου. Η εκδήλωση μνήμης θα γίνει στην εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αφάντου. Για τα γεγονότα της ιστορικής επετείου θα μιλήσει η καθηγήτρια μουσικής κ. Χρυσή Παπαδάκη - Καλαμαρά.

Αμέσως μετά, θα παρουσιαστεί στην αυλή της εκκλησίας ένα μουσικό πρόγραμμα, αφιερωμένο στην επέτειο με ευθύνη του Δάσκαλου της μουσικής Γιώργου Παραγυιού. Στο πρόγραμμα θα συμμετέχουν η ομάδα Ριζίτικου τραγουδιού, η χορευτική ομάδα της Αδελφότητας «οι Σταυραετοί» καθώς και το χορευτικό τμήμα του Συλλόγου Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Αφάντου. Μετά την επίσκεψη – προσκύνημα στην Ι. Μ. Παναγίας Παραμυθίας οι συμμετέχοντες θα μεταβούν στην ταβέρνα ΦΛΩΡΑ όπου θα έχουν την ευκαιρία να συνεχίσουν το ταξίδι τους στην Κρήτη με τη μουσική και το τραγούδι του Γιώργου Παραγυιού και των συνεργατών του.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Επετείου της Μάχης της Κρήτης

Σας προσκαλούμε να τιμήσετε με την παρουσία σας την εκδήλωση για την 74η επέτειο της Μάχης της Κρήτης

Κυριακή 10 Μαΐου 2015 • Εκδρομή - Εορτασμός της επετείου της Μάχης της Κρήτης στ'Αφάντου Ρόδου.

Αναχώρηση 08.00 από τον Άγιο Φραγκίσκο με πούλμαν.
• Άφιξη στην εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου Αφάντου, επιμνημόσυνη δέηση.
• Πανηγυρικός της ημέρας από την καθηγήτρια μουσικής κ. Χρυσή Παπαδάκη - Καλαμαρά.
• Επετειακό πρόγραμμα. • Προσκύνημα στην Ι. Μ. Παναγίας Παραμυθίας.
• Συμμετέχει ο Σύλλογος Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Αφάντου.
• Φαγητό στην ταβέρνα ΦΛΩΡΑ. Κρητική μουσική με το λυράρη Γιώργο Παραγυιό και τους συνεργάτες του.

Είναι Απαραίτητο,

Να δηλώσετε τη συμμετοχή σας μέχρι το βράδυ της Πέμπτης 7-5-2015, προκειμένου να γίνει πρόβλεψη των πούλμαν και του φαγητού. (Θα πρέπει να δηλώσουν τη συμμετοχή τους και όσοι έλθουν με τα Ι.Χ. αυτοκίνητά τους). Για την καλύτερη εξυπηρέτησή σας, θα γίνουν κρατήσεις τραπεζιών στην ταβέρνα, σύμφωνα με τις δηλώσεις συμμετοχής σας.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ – ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ:
Γιάννης Νιωτάκης, τηλ. 22410-20638, κιν. 6977268998
Νικηφόρος Στρατήγης, τηλ. 22410-88711, κιν. 6944536474
Μανώλης Τσιρακάκης, τηλ. 22410-62395, κιν. 6944320093
Αντώνης Ευ. Ξεπαπαδάκης κιν. 6945977022.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΦΕΤΟΣ
ένα γλέντι για μικρούς και μεγάλους

Σάββατο 20 Ιουνίου 2015

Αυλή Δημοτικού Σχολείου Σγουρού • Ώρα: 18:00

Παρουσίαση των παιδικών τμημάτων χορού και μουσικής. Μετά το πέρας της παρουσίασης θα ακολουθήσει στις 20.00 κρητικό γλέντι για όλους. Οργάνωση: Γιώργος Παραγυιός – Μαρία Κουφού. (Θα προσφερθούν μεζέδες σε συμβολική τιμή).

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Γλέντι για μικρούς & μεγάλους

Η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου οργανώνει, όπως κάθε χρόνο, εκδήλωση με την ευκαιρία λήξεως της σχολικής περιόδου 2014-15.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 20 Ιουνίου 2015 και ώρα 18.00 στην αυλή του Δημοτικού Σχολείου Σγουρού. Σ' αυτήν θα γίνει παρουσίαση των τμημάτων εκμάθησης παραδοσιακών χορών και μουσικών οργάνων (λύρας, λαούτου και μαντολίνου). Την ευθύνη της διοργάνωσης θα έχουν οι δάσκαλοι της Αδελφότητας, Γιώργος Παραγυιός και Μαρία Κουφού.

Αμέσως μετά, στις 20.00 θα ακολουθήσει κρητικό γλέντι με τη συμμετοχή των μικρών αλλά και των μεγάλων. Είναι μια ευκαιρία να δημιουργηθεί το κλίμα των παλιότερων εποχών στην Κρήτη, όπου, μικροί και μεγάλοι, αδελφωμένα, γλεντούσαν, χόρευαν, πείραζαν ο ένας τον άλλο, έλεγαν μαντινάδες με γοργοτάξιδο σκαρί τη λύρα και τις μελωδίες που άγγιζαν και ενεργοποιούσαν το συναίσθημα.

Η Αδελφότητα θα προσφέρει, όπως κάθε χρόνο την τσικουδιά, ενώ θα υπάρχουν μεζέδες σε συμβολική τιμή.

Η εκδήλωση θα δώσει την ευκαιρία στους μεγάλους να θυμηθούν τα παλιά γλέντια που γινότανε στις πλατείες των χωριών και στα παιδιά μια βιωματική προσέγγιση μιας μάζωξης που σήμερα έχει λίγο πολύ χαθεί.

Μνήμη Ελευθέριου Βενιζέλου

Η ετήσια εκδήλωση μνήμης για το μεγάλο Κρητικό Ελευθέριο Βενιζέλο έγινε από την Αδελφότητα Κρητών Ρόδου την Κυριακή 8-3-2015. Η επιμνημόσυνος δέηση πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Ναό Εισοδίων της Θεοτόκου με τη συμμετοχή πολλών μελών και φίλων της Αδελφότητας.

Τον Ελευθέριο Βενιζέλο σκιαγράφησε η καθηγήτρια κ. Γεωργία Θέμελη, όπως και τα επιτεύγματά του στην ομιλία της που έγινε στην εκκλησία. Ήταν μια εξαιρετικά περιεκτική προσέγγιση της προσωπικότητας αλλά και του έργου του σπουδαίου Έλληνα πολιτικού.

Στη συνέχεια έγινε κατάθεση στεφάνου στον ανδριάντα του Ελευθέριου Βενιζέλου από τον Πρόεδρο της Αδελφότητας Γιάννη Νιωτάκη. Την εκδήλωση πλαισίωναν παιδιά με κρητικές στολές και τη σημαία της Αδελφότητας.

Ακολούθησε προσφορά κρητικού κεράσματος στη στέγη του συλλόγου.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου «Ο ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ» καλεί όλα τα μέλη της σε Γενική Συνέλευση που θα γίνει στη στέγη της Αδελφότητας (Πατρ. Αθηναγόρα 28, Ρόδος), την Κυριακή 7-6-2015 και ώρα 10.00 με θέματα: • Διοικητικός - Οικονομικός απολογισμός. • Έγκριση Διοικητικού - Οικονομικού απολογισμού. • Εκλογή Εφορευτικής Επιτροπής. • Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου και Εξελεγκτικής Επιτροπής.

Υποβολή υποψηφιοτήτων για το νέο Δ.Σ. και εγγραφή νέων μελών μέχρι την 20η ώρα της Τετάρτης 3-6-2015, στα γραφεία της Αδελφότητας (Πατρ. Αθηναγόρα 28, Ρόδος). Σε περίπτωση μη απαρτίας η Γενική Συνέλευση θα πραγματοποιηθεί **την ίδια ώρα (10.00) της επόμενης Κυριακής 14 Ιουνίου 2015, στον ίδιο χώρο.**

Η αποκριάτικη Κρητική βραδιά

Η επιθυμία να ξεφύγουν από τα προβλήματα της καθημερινότητας αλλά και η ανάγκη να διασκεδάσουν με ένα γνήσια παραδοσιακό τρόπο οδήγησε, αυτούς που γέμισαν την αίθουσα της ταβέρνας ΦΛΩΡΑ, να συμμετέχουν στην ξεχωριστή αποκριάτικη βραδιά που οργάνωσε στις 14-2-2015 η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου.

Το κέφι ήταν αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια της βραδιάς. Η πίστα ήταν κι αυτή γεμάτη αφού η ζυγιά των οργάνων παρουσίασε ένα από τα πιο αυθεντικά και γνήσια κρητικά γλέντια. Τη ζυγιά των οργάνων αποτελούσαν ο Στράτος Τσιρακάκης στη λύρα, ο Αποστόλης Ξεπαπαδάκης στο λαούτο, ο Μανώλης Χαλκιάς στην κιθάρα και ο Φώτης Ελιάμος στα κρουστά.

Πολλοί από τους συμμετέχοντες ήταν μασκαρεμένοι. Η έκπληξη ήρθε με τον ερχομό του δάσκαλου της μουσικής Γιώργη Παραγυιού που είχε έρθει μεταμφιεσμένος σε chef.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΤΡΟΠΗ

Μην αμελείτε να φέρνετε τα παιδιά σας στη στέγη της Αδελφότητας Κρητών. Η Κρήτη βιώνεται στις καρδιές τους από τη συμμετοχή τους στα τμήματα χορών και μουσικής της Αδελφότητας.

Ξεχώρισε η Αδελφότητα Κρητών στις παρελάσεις

Με μια ξεχωριστή δυναμική τα τμήματα που πήραν μέρος στις φετινές παρελάσεις της 7ης και 25ης Μαρτίου άφησαν τις καλύτερες των εντυπώσεων. Η λεβεντιά και το παράστημα των ντελικανήδων με τις κοπελιές καθ' όλη τη διαδρομή της παρέλασης κέρδισαν τα θερμά χειροκροτήματα και τις επιδοκιμασίες του κοινού που παρακολουθούσε τις παρελάσεις.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΕΡΓΟ

«Στα βήματα του Αλέξη Ζορμπά» σε διήμερο αφιερωμένο στο Νίκο Καζαντζάκη

Γράφει η Μαίρη Παπανδρέου

Ο Γ. Στασινάκης στο φινάλε τη παράστασης.

Μία ακόμα παράσταση έδωσε η Θεατρική Ομάδα της «Αδελφότητας Κρητών Ρόδου ο Ψηλορείτης» στις 26-2-2015, «Στα Βήματα του Αλέξη Ζορμπά» σε σκηνοθεσία Γιάννη Φλώρου. Κάθε φορά, όχι μόνον μας ψυχαγωγεί, δηλαδή μας οδηγεί-άγει σε υψηλότερα επίπεδα σκέψης και αισθήματος, αλλά μας θέτει και μπροστά στις ευθύνες μας – αφυπνίζοντας τις πιο ευαίσθητες πτυχές της ύπαρξής μας.

Την παράσταση προλόγισε ο Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, Γιώργος Στασινάκης, ο οποίος ήρθε από την Ελβετία ειδικά, για την παράσταση του Ψηλορείτη και την Ημερίδα του 4ου Γυμνασίου Ρόδου με θέμα «Νίκος Καζαντζάκης και ο Αγώνας του ανήφορου για το Θεό – Η σκέψη του μεγάλου Λογοτέχνη Κρητικού μέσα στην εκπαίδευση». Ο Πρόεδρος Γιώργος Στασινάκης, στο σύντομο χαιρετισμό του αναφέρθηκε στην ελάχιστα γνωστή ιστορία της συνάντησης του Καζαντζάκη με την θρυλική μορφή του Ζορμπά και ο Λογοτέχνης/Συγγραφέας και Πρόεδρος του Ψηλορείτη Γιάννης Νιωτάκης, υπογράμμισε την σημαντικότητα της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, που απαριθμεί περισσότερα από 6.500 μέλη σε 122 χώρες και προβάλει την πνευματικότητα της Ελλάδας στην υφήλιο…

Όσες φορές κι αν παρακολουθήσει κάποιος την παράσταση, όλο και περισσότερα ερωτήματα δημιουργούνται, όλο και ψηλότερα ανεβαίνει η σκέψη και το συναίσθημα, αποδεικνύοντας ότι με την τέλεια ερμηνεία των ερασιτεχνών ηθοποιών, πέρα από την Ψυχαγωγία, προσφέρει Γνώση και Ήθος. Το κάθε «γιατί» του Ζορμπά, μας δίνει την ευκαιρία να διαπιστώσομε πως το θέατρο είναι παιδεία, και να πάμε βαθύτερα στις αιτίες, στα κίνητρα και στους στόχους της ζωής. Με φαι-

νομενικά απλοϊκό τρόπο μιλάει για το ταξίδι της ζωής που πρέπει να είναι χωρίς ‘αποσκευές’ για να είναι άνετο κι ‘ευχάριστο’, οδηγώντας μας στο συμπέρασμα πως ‘αποσκευές’ που δυσχεραίνουν την πορεία της, δεν μπορεί να είναι παρά οι αρνητικές μας σκέψεις και τα αρνητικά μας αισθήματα, όπως βέβαια και τα υλικά μας θέλω που δεν έχουν κορεσμό.

Η φυσιογνωμία της Μαντάμ Ορτάνς, κάνει ορατή την ανάγκη του κάθε ανθρώπου για τρυφερότητα, κατανόηση, αγάπη συντροφικότητα, ελπίδα και η σοφή επιλογή της μουσικής επένδυσης με την χαρακτηριστική φωνή της Εντίθ Πιάφ, «τίποτε, τίποτε, δεν μετανιώνω για τίποτε», μας παραπέμπει στην «Ασκητική», όπου ο Καζαντζάκης διευκρινίζει: «Τι θα πει Ευτυχία; Να ζεις όλες τις δυστυχίες. Τι θα πει Φως; Να κοιτάς με αθόλωτο μάτι όλα τα σκοτάδια».

Μας βάζει ακόμα να σκεφτούμε το θέμα της Πίστης, της ελπίδας και της ακατάπαυτης προσπάθειας, όπως την περιγράφει στην Ασκητική ο Καζαντζάκης: «Μαχόμαστε όλοι – φυτά, ζώα, άνθρωποι, ιδέες – στο λιγόστιγμο τούτο διάβα της ατομικής ζωής, να ρυθμίσουμε εντός μας το Χάος, να λογαριάσουμε την άβυσσο, να κατεργαστούμε μέσα στα κορμιά μας, όσο πιότερο σκοτάδι μπορούμε, να το κάνουμε φως». Μίλησε επίσης ο Ζορμπάς στην προαναφερόμενη παράσταση, για το κήρυγμα όπως άκουσε στην Εκκλησία, αναφορικά με το «μαργαριτάρι που πρέπει να βρούμε μέσα μας», δηλαδή την ψυχή μας. Ο Ποιητής/Φιλόσοφος Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ, είχε γράψει ότι «κοστίζει πολύ πόνο στο όστρακο η δημιουργία του μαργαριταριού…».

Μας είπε ακόμα ο πρωταγωνιστής, πως για να πραγματωθούν οι στόχοι στη ζωή, πρέπει να υπάρχουν αγνά κίνητρα και ελευθερία, φέρνοντας στο νου, τον Επιτάφιο του Περικλή, όπου ο Θουκυδίδης γράφει: «Ευτυχία, είναι η Ελευθερία και Ελευθερία η Δυνατή Ψυχή». Ο Μεγάλος μας Καζαντζάκης στην Ασκητική, συμβουλεύει: «Ποια είναι η ουσία του Θεού; Ο Αγώνας για την Ελευθερία». Η Γνώση είναι Δύναμη και η «Αδελφότητα Κρητών Ρόδου Ο Ψηλορείτης», μας προσφέρει απλόχερα και με ανείπωτη αγάπη και ταπεινότητα, αυτή τη Γνώση και τη Δύναμη.

«Ψηλορείτη», σε ευχαριστούμε, που προσπαθείς να μας ανεβάσεις στα δυσθεώρητα ύψη σου.

Στα βήματα του Αλέξη Ζορμπά ... στον Έμπωνα

Πίσω από κάθε πνευματική και καλλιτεχνική δράση βρίσκονται πάντοτε άνθρωποι που έχουν πίστη, ήθος, καλλιέργεια ψυχής και κυρίως διάθεση να προσφέρουν με ανιδιοτέλεια στο συνάνθρωπο και την κοινωνία μας. Τούτο επιβεβαιώθηκε περίτρανα όταν η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών πήγε την Κυριακή το βράδυ (22-3-2015) στον Έμπωνα για να στηρίξει την προσπάθεια των παιδιών του Γυμνασίου που φέτος εκπονούν το σημαντικό εκπαιδευτικό – πολιτιστικό πρόγραμμα «Από το Μίνωα στον Αλθαιμένη: Από την Κρήτη στη Ρόδο – ένα ταξίδι στις ρίζες μας». Υπεύθυνοι του προγράμματος είναι οι καθηγητές Τσ. Θυρή, Ι. Κουτσαφάς και Σ. Πιτσογιάννης.

Η εκπαιδευτική κοινότητα του σχολείου ήταν παρούσα για να συμπαρασταθεί στα παιδιά που παίρνουν μέρος σ' αυτήν την ξεχωριστή δράση που αφορά στην πολιτιστική κληρονομιά, την τοπική ιστορία και μυθολογία. Η εκδήλωση αυτή είναι από τις δράσεις που ξεπερνούν τα όρια των γνωστικών αντικειμένων των εκπαιδευτικών. Προσεγγίζουν θέματα που σχετίζονται με την καλλιέργεια της ψυχής των παιδιών, την παιδεία με την ευρύτερή της έννοια και κυρίως με την τροφοδότηση, τις δύσκολες μέρες που διέρχεται η κοινωνία μας, με υγιείς διεξόδους που τόση ανάγκη έχουν σήμερα τα παιδιά μας.

Η Θεατρική Ομάδα της Αδελφότητας Κρητών παρουσίασε τη θεατρική προσέγγιση του μυθιστορήματος του Νίκου Καζαντζάκη «Αλέξης Ζορμπάς», «Στα βήματα του Αλέξη Ζορμπά», σε σκηνοθε-

συνέχεια στη σελίδα 19

συνέχεια από τη σελίδα 18

σία του Γιάννη Φλώρου.

Η εμπειρία που έζησαν τα μέλη της θεατρικής ομάδας θα τους μείνει αξέχαστη. Η εκδήλωση άρχισε με τα παιδιά που συμμετέχουν στο πρόγραμμα να προλογίζουν με τον υπέροχο και πηγαίο λόγο τους το θεατρικό έργο που θα ακολουθούσε. Το συναίσθημα ξεχείλισε, με το δάκρυ σε πολλά σημεία, να ακροβατεί ανάμεσα στην πραγματικότητα και το όνειρο. Τόσο έντονη ήταν η συναισθηματική φόρτιση από την υπέροχη προσέγγιση που έκαναν τα παιδιά του Γυμνασίου Έμπωνα.

Η παρουσίαση του θεατρικού έργου κύλισε με το εξαιρετικό κοινό που είχε γεμίσει ασφυκτικά την αίθουσα του πολιτιστικού κέντρου Έμπωνα να συμμετέχει και να αντιδρά ανάλογα με τη ροή του λόγου δίνοντας τροφή ψυχής στους ηθοποιούς που ενσάρκωναν τους ξεχωριστούς ήρωες του Καζαντζακικού Ζορμπά.

Το τέλος ήταν εξίσου συγκλονιστικό. Όλα τα παιδιά ανέβηκαν στη σκηνή, χαιρέτισαν του ηθοποιούς και τους συντελεστές της παράστασης και τους έδωσαν, εκτός από ένα υπέροχο αναμνηστικό κείμενο, κάτι που δεν αγοράζεται με τα πλούτη όλου του κόσμου. Την έμμεση διαβεβαίωση ότι, εμείς η νέοι θα αγωνιστούμε ώστε ο τόπος μας να γίνει καλύτερος απ' αυτόν που βιώνουμε σήμερα.

Η Αδελφότητα Κρητών Ρόδου θέλει να συγχαρεί όλα τα παιδιά που συμμετέχουν στην πολιτιστική αυτή δράση ευχόμενη να στεφθεί με επιτυχία. Θέλει όμως να σταθεί ξεχωριστά, να επαινέσει και να εξάρει την προσπάθεια που κάνουν οι εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου Έμπωνα. Μια προσπάθεια που απαιτεί εμβάθυνση στο έργο που επιτελούν, ανιδιοτέλεια και ανωτερότητα αλλά κυρίως αγάπη προς τα παιδιά και τους συνανθρώπους μας. Έτσι προχωρά η κοινωνία μας σε δρόμους προόδου όταν η διεύθυνση και η εκπαιδευτική κοινότητα ενός σχολείου ανοίγουν και δείχνουν το δρόμο που οδηγεί σε ένα καλύτερο αύριο.

Τα παιδιά που συμμετέχουν στο πρόγραμμα με την καθηγήτρια τους, το σκηνοθέτη και ηθοποιούς του έργου.

Η όμορφη πατρόνα

Γράφει ο Νίκος Γ. Κοντοσόπουλος
δ.φ. Πρώην διευθυντής του Κέντρου Συντάξεωστου Ιστορικού Λεξικού της Ακαδημίας Αθηνών.

Τι να σημαίνει άραγε η λέξη πατρόνα στο στίχο του γνωστού στο πανελλήνιο ριζίτικου τραγουδιού «να πάρω το ντουφέκι μου, την όμορφη πατρόνα».

Ασφαλώς δεν πρόκειται για την «αφεντικίνα», «διευθύντρια επιχειρήσεως ή καταστήματος», ούτε φυσικά για την «προστάτιδα αγία» ή «πολιούχο» και κακώς ο Πάτρικ Λη Φέρμορ στο βιβλίο του The Cretan runner (που είναι μετάφραση στα αγγλικά του βιβλίου του Κρητικού αγωνιστή στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής στην Κρήτη Γεωργίου Ψυχουντάκη) αποδίδει το «πατρόνα» του παραπάνω στίχου ως patroness, δηλ. αφεντικίνα ή προστάτιδα.

Αυτές τις σημασίες έχει η ιταλική λέξη padrona (ή patrona) και η γαλλική αντίστοιχη patronne. Αν επρόκειτο για θεϊκή προστάτιδα, δεν της ταιριάζει, νομίζω, το επίθετο όμορφη.

Όπως εκφέρεται συνήθως ο στίχος του τραγουδιού φαίνεται να παρουσιάζει το δεύτερο ημιστίχιο (την όμορφη πατρόνα) ως προσδιορισμό της λέξεως ντουφέκι. Το όπλο δηλαδή του επαναστάτη Κρητικού είναι η όμορφη «πατρόνα».

Μια άλλη, άποψη θέλει την «πατρόνα» να είναι τύπος όπλου, όπως οι ονομασίες καριοφίλι, σασεπό, γκράς, το νεότερο μάνλιχερ (οι Κρητικοί το προφέρουν μαλιχέρι) κ.α. Η ερμηνεία όμως αυτή είναι εντελώς αστήρικτη.

Μια τρίτη άποψη θέλει την «πατρόνα» κύριο βαφτιστικό όνομα γυναίκας, όπως το έφερε το κοριτσάκι στο γνωστό διήγημα του Παπαδιαμάντη «ο γέρος και η Πατρόνα» και ξέρομε πως οι Κρήτες αγωνιστές των επαναστάσεων του νησιού στα χρόνια της Τουρκοκρατίας έδιναν συχνά γυναικείο όνομα στο ντουφέκι τους, με το οποίο μάλιστα κοιμόντουσαν αγκαλιά.

Με την άποψη αυτή συντασσόταν και ο γράφων μέχρι τη στιγμή που ανακάλυψε την πειστικότερη ετυμολογία της λέξεως διαβάζοντας το βιβλίο Le parole straniere (οι ξένες λέξεις) του Ιταλού γλωσσολόγου Paolo Zolli που έχει εκδοθεί στη Μπολόνια το 1986.

Στο κεφάλαιο που αφορά στα γερμανικά λεξιλογικά δάνεια της ιταλικής κατά τους αιώνες 14ο ως 18ο, και συγκεκριμένα στη σελίδα 85, ο συγγραφέας μας πληροφορεί ότι κατά τον 17ο αιώνα και λίγο πριν, τότε που η Κρήτη ήταν ακόμη υπό την Ενετική κυριαρχία και, επομένως, ιταλικές λέξεις χρησιμοποιούνταν στη Μεγαλόνησο, η ιταλική

συνέχεια στη σελίδα 21

συνέχεια από τη σελίδα 20

γλώσσα παρέλαβε μερικούς στρατιωτικούς όρους από τα γερμανικά.

Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν και η ξεχασμένη πλέον στη σημερινή ιταλική, λέξη patrona που τότε συνηθιζόταν πολύ κυρίως στις διαλέκτους της βόρειας Ιταλίας με τη σημασία «φυσιγγιοθήκη». Προερχόταν από το γερμανικό Patronentasche, όπου Patronen=φυσίγγια και Tasche=τσέπη, σακούλι. Από την ίδια αυτή λέξη έχομε και το πολωνικό parontasz=παλάσκα, φυσιγγιοθήκη. Να προσθέσουμε ότι και στα ολλανδικά patroon (πρφ. Πατρόν με το ο παρατεταμένο) λέγεται το φυσίγγιο. Στη σημερινή ιταλική το patrona με τη σημασία «φυσιγγιοθήκη» αντικαταστάθηκε από την ιταλική λέξη cartucciera. Δεν είναι βέβαιο αν το patrona ήταν γνωστό στη βενετσιάνικη διάλεκτο.

Στο μνημειώδες βενετσιάνικο λεξικό του Boerio δεν είναι καταχωρημένο το λήμμα. Ανεξήγητα στο έργο «Chanson populaires de Crete occidentale» (=Λαϊκά τραγούδια της δυτικής Κρήτης) του Ελβετού μουσικολόγου Samuel Baud-Bovy (εκδ. Γενεύη, 1972) έχουμε τη γαλλική απόδοση της «πατρόνας», του κρητικού τραγουδιού. Με έκπληξη είδα ότι η λέξη αυτή μεταφράζεται στα γαλλικά giberne.

Ο Αντ. Ηπίτης στο Γαλλο-ελληνικό λεξικό του (νεότερη έκδοση το 1977) μεταφράζει: giberne=φυσιγγιοθήκη).

Το δεύτερο λοιπόν ημιστίχιο του στίχου που μας απασχολεί δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως προσδιορισμός της λέξεως ντουφέκι, αλλά ως το δεύτερο απαριθμούμενο από τον συνθέτη του τραγουδιού αντικείμενο.

Θα έπρεπε κανονικά, εφόσον δύο μόνο είναι τα αναφερόμενα αντικείμενα, ντουφέκι και φυσιγγιοθήκη, να συνδέονται τα δύο ημιστίχια με το σύνδεσμο και. Αυτό δεν έγινε χάριν του μέτρου και της μουσικής φράσεως.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Αρκετοί φίλοι έχουν εκφράσει την επιθυμία να ενισχύσουν οικονομικά την Αδελφότητά μας. Όσοι θέλουν μπορούν να καταθέσουν το ποσό που επιθυμούν στο λογαριασμό της Αδελφότητας **Πειραιώς Λογ. 6388-040034-528** ή να το εμβάσουν με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: **Αδελφότητα Κρητών Ρόδου, Τ.Θ. 328, 85100 ΡΟΔΟΣ.**

Ευχαριστούμε θερμά τους φίλους που ενίσχυσαν οικονομικά την Αδελφότητά μας το τρίμηνο που πέρασε. Παρακαλούμε όμως να αναγράφουν στα τραπεζικά εμβάσματα το όνομά τους και να ζητούν από την τράπεζα να αναφέρεται αυτό επειδή πολλές από τις καταθέσεις που έγιναν αυτό το τρίμηνο έχουν έλθει χωρίς να αναφέρονται οι αποστολείς.

Λαογραφικά

Γράφει ο Χαράλαμπος Βουτυράκης
Μέλος της Ένωσης Συντακτών Κρητικού τύπου

Όλοι το κατέχομε πως το κοπέλι (ΠΕΔΙ) του Άδωνη εβγήκε παράουρο. Τίνος Άδωνη μαθές; Ετούτουνε απού μπούκα έχει και μιλιά δεν έχει, κι όντε την ανοίξει είναι όι σαν του Οδυσσέα μα τση πυροσβεστικής. Αφού εβγήκε το λοιπόν παράουρο το (ΠΕΔΙ) και δεν μπορεί να γιατροπορευτεί κιανείς μπλιό, καλό είναι να κατέχομε εναλλαχτικές γιατριγές, που νάναι και τζάμπα. Τέτοιες εκατεργάζουντονε οι γιαθρώποι από καταβολής κόσμου. Τέτοιες γιατριγές και τζάμπα ήτονε και εγιατρεύγανε «πάσαν νόσον και πάσαν… μα..ρία με τα κίτρινα». Αυτές τσι λέγανε Γητειές. Υπήρχανε το λοιπόν, Γητειές παθολογικές, οφθαλμολογικές, γαστρεντερολογικές, αλεργιολογικές και όλων των άλλων ειδικοτήτων. Μια τέτοια οφθαλμολογική γητειά δα σασέ πω σήμερο, παμπάλαια, και συνταγογραφημένη το 1935 στο ιστορικό και λαογραφικό περιοδικό «ΜΥΣΩΝ». Κι ανέ μπετύχει άμα την εφαρμόσετε δα σασέ πω κι άλλες αφού την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη τηνέ θωρούμε μπλιό με το κιάλι. Η γητειά αυτή κάνει για την αρρώστια «μουσαφίρης», απού δα πεί το «ρίμμα του κερατοειδούς» γή, επιστημονικά, «φλύκταινα» δηλ. φούσκα. Επίσης κάνει για το «βλοητό», επιστημονικά, «ερυσίπελας» και το πρήξιμο τση μασέλας από πονόδοντο. Οδηγίες χρήσης: Λέγεται τρεις βολές την ημέρα, ίσαμε να ποπεράσει η αρρώστια και κάθα βολά ο γητευτής βάνει ένα νόμισμα απάνω στο πονεμένο μέρος. Παρενέργειες: 1)Προσοχή αποφεύγετε το ευρώ, μπορεί να χειροτερέψετε. 2) Ανέ σασέ πιάσει ζάλη από την ασυναρτησία τση γητειάς, σε συνεννόηση με το γητευτή σας να την πάρετε μόνο δύο φορές την ημέρα. Και άμπρα, κατάμπρα, ιδού η γητειά.

«Εις το όνομα του πατρός και του υιού και του αγίου Πνεύματος, αμήν. Μια φορά ’σανε τρι’ αδέρφια, τίμια και πήγανε σε τίμιο αόρι για να κόψουνε τρία ξύλα τα τίμια. Το λεύκο, το μπεύκο και το καθάριο κυπαρίσσι, για να κάμουνε τσή Παναγιάς διάστηλα, τ’ Αη Γιωργιού ανεβοκατόφυλλα και πετάχτηκε στσ’ αδερφής μας τση Ρεμακιανίνας τα μάτια ένα φλεντζασκούδι και κλαίμε και θρηνούμε και παρακαλούμε. Και περνά ο Χριστός και ερωτά, τι έχουν τα τρία αδέρφια τα τίμια και κλαίνε. Και λένε. Επήγαμε Αφέντη μου στο τίμιο αόρι, να κόψομε τα τρία ξύλα τα τίμια. Το λεύκο, το μπεύκο και το καθάριο κυπαρίσσι, το Θεό παρακαλούμε, και δεν ευρέθη γη ασήμι, γη χρυσάφι, γη σταργιού κονδύλι, να γητέψω, να σταυρώσω, το ρίμμα, το ρέμα, το αίμα, το πάσα κακό του δούλου του Θεού (όνομα του αρρώστου) από τσι εβδομηνταδυό φλέγες του κορμιού. Να πάει κάτω στο γιαλό, κάτω στο περιγιάλι, πού ’ναι τ’ άγρια θεριά και τ’ άγρια θηρία. Δεν ευρέθη τη μεγάλη Μπέφτη κοινωνημένος, τη μεγάλη Παρασκή αντιντεροφαώμένος, το Μεγάλο Σαββάτο κοινωνημένος, να γητέψει, να

συνέχεια στη σελίδα 27

Γλυκά λόγια

Γράφει η Ιωάννα Κατροτζανή - Στεφάνου

Αν όλοι οι μεγάλοι άνθρωποι και ειδικά οι γονείς ήξεραν πόση αξία έχει ένας γλυκός λόγος στα παιδιά τους, σήμερα δεν θα υπήρχαν παιδιά δυστυχισμένα. Οι γονείς πρέπει να είναι ο φωτεινός φάρος που θα οδηγήσει τα παιδιά τους σε σωστό και ασφαλές λιμάνι.

Εγώ πάντα θυμάμαι με νοσταλγία τις γλυκές κουβέντες της γιαγιάς και των γονιών μου σε κάθε μου πρόβλημα, σε κάθε παιδική δυσκολία. Η αλήθεια είναι πως ήμουν πολύ άτακτο παιδί, αγοροκόριτσο με φώναζαν και δεν είχαν άδικο. Πάντα έτρεχα, έπεφτα, χτυπούσα και τα γόνατά μου ήταν συνεχώς τραυματισμένα.

Όποτε χτυπούσα έτρεχα κατ' ευθείαν στην αγκαλιά της γλυκιάς μου γιαγιάς κλαίγοντας. Εκείνη τότε μ' έπαιρνε αγκαλιά, με κάθιζε στα γόνατά της και μου έλεγε.

- Έλα παιδί μου κι εγώ θα στο γητέψω και θα σου περάσει αμέσως.

Άρχιζε λοιπόν να σταυρώνει το γόνατό μου και να λέει τρεις φορές «Σαν γιάνεις δεν πονάς». Με το παιδικό μου μυαλό δεν πολυκαταλάβαινα τι σήμαιναν τα λόγια αυτά, αλλά ότι ήταν κάτι καλό. Μου αρκούσανε τα γλυκά της λόγια και είχα εμπιστοσύνη στα γιατρικά της. Άλλοτε πάλι πήγαινα κλαίγοντας και παραπονιόμουν ότι το δοντάκι μου κουνιότανε. Πάλι η σοφή γιαγιά, βλέποντας ότι το δοντάκι δεν είχε καθόλου ρίζα μου έλεγε.

- Έλα παιδί μου να το δέσουμε με μια κλωστή και να το τραβήξουμε. Δεν θα πονέσεις καθόλου.

Έτσι και γινότανε. Μόλις το τραβούσα λίγο, το γαλακτερό μου δοντάκι έβγαινε.

- Πάρτο τώρα Γιαννούλα μου και πήγαινε να το αποθέσεις σε μια τρύπα να πάει ο ποντικός να το πάρει. Όταν θα το βάζεις στην τρύπα θα λες: «Πάρε ποντικέ το δόντι μου και δος μου σιδερένιο, να κουκαλίζω το ψωμί το παξιμαδαρένιο».

Αυτό λοιπόν έκανα κι εγώ και για πολλές μέρες πήγαινα να ιδώ αν πράγματι το πήρε ο ποντικός, μέχρι που φύτρωνε το καινούριο μου δοντάκι. Πόσο διδακτικά και αποτελεσματικά ήταν αλήθεια αυτά τα λόγια της γιαγιάς. Μεγαλώνοντας και αποκτώντας κι εγώ δικά μου παιδιά το κατάλαβα πολύ καλά αυτό. Ένας γλυκός λόγος στάζει βάλσαμο στην παιδική ψυχούλα και τη γαληνεύει. Έτσι, μεγαλώνοντας τα παιδιά, εμπιστεύονται τους γονείς τους και τους μιμούνται όταν γίνουν κι αυτά γονείς και δημιουργήσουν τη δική τους οικογένεια. Το παιδί που ανατράφηκε με στοργή και αγάπη δύσκολα θα ξεφύγει απ' το σωστό δρόμο. Τα γλυκά λόγια και η ενθάρρυνση σε κάθε τους βήμα είναι τροφή για τα παιδιά. Μια τροφή που δεν χρειάζεται χρήματα παρά μόνο αγάπη. Και είναι πράγματι θλιβερό να ακούς να χάνονται νέα παιδιά γιατί τους έλειψαν οι γλυκές κουβέντες, η αγάπη, η αποδοχή. Πόσα παιδιά αλήθεια λαχταρούν μια αγκαλιά, ένα γλυκό λόγο, μια θαλπωρή. Δίνοντας αγάπη, δεν χάνεις τίποτε, μόνο κέρδος έχεις και την ικανοποίηση ότι έκαμες κάτι καλό βλέποντας το χαμόγελο στο παιδικό προσωπάκι.

Ο Κωνσταντής

*(συνέχεια από το προηγούμενο)

Γράφει ο Γιώργος Ψαρολογάκης

Ο Αντώνης ξερόβηξε για να αποσπάσει την προσοχή του και λέει. «Μπάρμπα Μιχάλη, δεν ξέρω ανε ταιριάζει η ώρα μα επειδή ξανάρθα να σε βρω κι έλειπες ήθελα πριν φύγουμε να σου πω δυο κουβέντες μια κι είναι επαδά κι ο Κωνσταντής. Δηλαδή… ήθελα να σου πω πως… δεν τα καταφέρνω καλά σε τούτεσας τσι κουβέντες μα ήθελα να σου ζητήξω την Κωνσταντινιά, την κόρη σου για γυναίκα μου… δε ζητώ πράμα άλλο. Έχω απ' όλα και δεν μασε λείπει πράμα. Την ευχή σου μόνο θέλω. Είντα λες;». Για λίγο δεν ακούστηκε άχνα. Ο Αντώνης ένοιωσε άβολα. «Λες να διάλεξα λάθος στιγμή;» αναρωτήθηκε. Μα δεν ήταν αυτό. Τόσο ο Μιχάλης όσο κι ο Κωνσταντής καλύτερο γαμπρό από τον Αντώνη δεν θα μπορούσαν να σκεφτούνε. Ο Μιχάλης έξυνε τ' αυτί του από αμηχανία κι ο Κωνσταντής προσπαθούσε να καταπιεί τον κόμπο που του 'χε σταθεί στο λαιμό του και κόντευε να τον πνίξει. Ύστερα από την πρώτη αμηχανία, πρώτος ο Κωνσταντής πλησίασε τον Αντώνη και τονε φίλησε σταυρωτά. Κι ο Μιχάλης σταμάτησε να ξύνει τ' αυτί του και ρώτησε τον Αντώνη. «Να ρωτήξωμε και την Κωνσταντινιά, γη συμφωνεί;». «Λέω πως συμφωνεί μπάρμπα Μιχάλη». «Να 'χετε την ευκή μου παιδιά μου. Διπλές χαρές έχω απόψε και χωρίς να το περιμένω. Να 'στε καλά. Κωνσταντή φώναξε μωρέ τη μάνα σου και τσι αδερφές σου να τωσε πούμε τα χαμπέρια». Και μ' αυτά τα λόγια πλησίασε τον Αντώνη και τον έσφιξε πάνω στο κοκαλιάρικο στήθος του λέγοντας του: «Να 'χεις την ευκή μου Αντώνη. Ένα γιο μου χάρισε η Κατερινιά κι εδά μου 'πεψε ο Θεός άλλο ένα. Ευχαριστώ τονε από καρδιάς». Ο Αντώνης που μετά τις πρώτες στιγμές αμηχανίας ένοιωσε αφάνταστη συγκίνηση με τον τρόπο που δέχτηκαν την πρόταση πατέρας και γιος είπε με χαμηλή φωνή. «Εγώ σας ευχαριστώ για την αγάπη που μου δείχνετε».

Ήρθαν οι κοπελιές με τη μάνα τους και μόλις ακούσανε τα νέα αγκαλιάσανε με τη σειρά τους τον Αντώνη και τον φιλούσανε κι αυτός τις ευχαρίστησε. Η Κωνσταντινιά κατακόκκινη, με πρόσωπο να λάμπει από χαρά, αγκάλιασε κι αυτή τη μάνα της και τις αδερφές της, κι ύστερα δειλά – δειλά τον Αντώνη και τον φίλησε στο μάγουλο. Χαράς ευαγγέλια λοιπόν στο σπίτι του Κωνσταντή κι από την αγωνία και την αβεβαιότητα για την έκβαση του εγχειρήματος του Κωνσταντή, στην απόλυτη σιγουριά της πρότασης του Αντώνη.

Ωστόσο η ώρα περνά κι ο Κωνσταντής κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα, όσο πλησιάζει η ώρα της κλεψάς που θα βάλει τέλος στην αγωνία του. Πίνουν

συνέχεια στη σελίδα 25

συνέχεια από τη σελίδα 25

δυο τρεις ρακές για να ανεβάσουν τη διάθεση. Τους κάνει παρέα κι ο Μιχάλης συζητώντας τις τελευταίες λεπτομέρειες. Κι έρχεται η ώρα για δράση. Λίγο πριν ελέγχουν τα πράγματα. Όλα εντάξει. «Πάμε κι ο Θεός βοηθός», λέει ο Αντώνης. «Η ώρα η καλή μωρέ κοπέλια. Αλλιώς ήθελα να 'ναι τα πράματα μα… ας είναι». «Η ώρα η καλή», λένε κι η Κατερινιά με τα κορίτσια μ' ένα στόμα.

Φεύγουν οι ντελικανήδες και μένουν πίσω οι γονείς κι οι αδερφές ν' αγωνιούν για την έκβαση. Προσεχτικά ανηφορίζουν για το σπίτι της Λενιώς αποφεύγοντας τα σημεία που θα μπορούσε να τους δει κάποιος. Με σιγανή φωνή ο Αντώνης λέει στον Κωνσταντή. «Ευτυχώς κοντά στο σπίτι τση κοπελιάς έχει ένα χάλασμα και μπορούμε να περιμένουμε εκειά μέχρι να τη δούμε να βγαίνει. Μόνο να κάνουμε ησυχία γιατί δεν κατέχεις καμιά φορά…». Φτάνουν στο χάλασμα, μπαίνουν και κρύβονται ήσυχα – ήσυχα, περιμένοντας να φανεί η Ελένη. Απέναντι το σπίτι του «στριμμένου», φαίνεται ήσυχο. Μόνο στο πάνω δωμάτιο που κοιμούνται οι γονείς της Λενιώς έχει φως μα χαμηλωμένο. Ησυχία παντού. Μόνο η φωνή μιας σκλόπας διακόπτει που και που τη γαλήνη της νύχτας. Έχουν την αίσθηση πως οι χτύποι της καρδιά τους είναι τόσο δυνατοί που μπορεί να προδώσει την παρουσία τους αν τύχαινε να περάσει κάποιος από κοντά. Ο Αντώνης κοιτάζει το ρολόι του. Μια παρά πέντε. «Κοντεύομε. Λες να 'χομε μέχρι το τέλος τύχη; Για να δούμε…». Τα λεπτά περνούν δύσκολα. Αλλά κάποια στιγμή έφτασε η ώρα. Ακριβώς μία. Η αγωνία τους φτάνει στο κατακόρυφο. Περνά ακόμη ένα λεπτό και ξαφνικά… ανοίγει η πόρτα του «στριμμένου», αργά- αργά χωρίς τον παραμικρό ήχο. Είχε φροντίσει η Λενιώ να βάλει μπόλικο λάδι στους μεντεσέδες κι έτσι δεν κάνουν πια το χαρακτηριστικό παραπονιάρικο αναστεναγμό. Στο άνοιγμα της πόρτας διαγράφεται η σιλουέτα της Ελένης. Η πόρτα κλείνει ξανά πίσω της κι η φιγούρα της κοπελιάς προχωρεί προσεκτικά προς το σημείο συνάντησης.

(συνέχεια στο επόμενο)

Κρητικά Καληνωρίσματα

Κάθε Σάββατο στις δυο το μεσημέρι από το ραδιόφωνο Λυχνάρι

Η εκπομπή μας «Κρητικά καληνωρίσματα» από το Ραδιόφωνο Λυχνάρι, το ραδιόφωνο που φωτίζει την παράδοση (FM 91,4 και 91,7) είναι κοντά σας κάθε Σάββατο στις δύο το μεσημέρι. Είναι μια εκπομπή με πολλή κρητική μουσική, νέα από την Κρήτη και την Αδελφότητά μας, μαντινάδες, νάκλια κι αθιβολές. Οι φίλοι από τη λοιπή Ελλάδα και το εξωτερικό μπορούν να την ακούσουν μέσα από την ιστοσελίδα μας www.psiloritis.gr. Περιμένουμε τα σχόλια και τις παρατηρήσεις σας για να γίνει πιο άμεση η επικοινωνία μας. Μπορείτε να μας τα στείλετε με μήνυμα στην ιστοσελίδα μας ή στη σύνταξη του περιοδικού.

Βιβλία που πήραμε

Κων/νος Μιχ. Μαρκατάτος «ΒΙΩΜΑΤΑ – ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ» Ηράκλειο 2014

Ο συγγραφέας του βιβλίου «ΒΙΩΜΑΤΑ – ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ» Κων/νος Μιχ. Μαρκατάτος συνεχίζει την παράδοση του τόπου μας, της Κρήτης, να διατυπώνει το λόγο του και να εκφράζεται με εργαλείο το δεκαπεντασύλλαβο. Μάλιστα έχει το Θεόσταλτο χάρισμα να χειρίζεται «άριστα» το δεκαπεντασύλλαβο, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα λογοτέχνημα – ποίημα.

Αυτό «εισπράξαμε» από τον πρόλογο του βιβλίου, όπως μας υποδέχεται ο δημιουργός του. Γράφει:

Εγώ δεν είμαι ποιητής
ούτε και το καυχιέμαι
μόνο για την καταγωγή
π' αποκρατώ παινιέμαι…
Εις το Σκινιά γεννήθηκα
και Σκινιανός λογούμαι
κι έχω τις ρίζες μου βαθιές
εκεί και το καυχούμαι.
Είναι χωριό που βρίσκεται
στο Μονοφάτσι μέσα,
πανέμορφο, φιλόξενο
κι οι κάτοικοι 'χουν μπέσα.

Μ' αυτές τις μαντινάδες, ο συγγραφέας, παραπέμποντας στο μεγάλο Κορνάρο, μας δίνει την καταγωγή και τον τόπο στον οποίο γεννήθηκε, Σκινιάς Μονοφατσίου Ηρακλείου.

Ο τίτλος του βιβλίου «Βιώματα – παιδικές αναμνήσεις» περικλείει και το περιεχόμενό του. Είναι μια λεπτομερειακή καταγραφή των συνηθειών που υπήρχαν στην παλιά Κρήτη, των εορτών, των αγροτικών εργασιών, εικόνων που έχουν πια χαθεί. Παραμένουν όμως στην παιδική μνήμη του συγγραφέα που τις ανακαλεί καταγράφοντάς τις χρησιμοποιώντας πάντα το δεκαπεντασύλλαβο λόγο.

Η ιδιαίτερη αξία της ποιητικής προσέγγισης έγκειται στο γεγονός ότι οι βιωματικές καταγραφές αυτές διασώζουν της ζωή των ανθρώπων της παλιάς Κρήτης και αποκτούν μια ξεχωριστή γοητεία που δίνει στο κείμενο ο δεκαπεντασύλλαβος.

Να σημειωθεί ότι αυτό το πρώτο βιβλίο του Κων/νου Μαρκατάτου έχει τιμηθεί με έπαινο από την Ακαδημία Αθηνών, ενώ υπάρχει στα σκαριά ένα επόμενο όπως μαρτυρεί η μαντινάδα του επίλογου.

Γι' αυτό και σας ευχαριστώ
κι ό,τ' έχω ξεχασμένο
στ' άλλο βιβλίο που 'ρχεται,
μέσα θα 'ναι γραμμένο.

Παναγιώτης Ιω. Καμηλάκης «Νάκλια»: Κρητικός λαϊκός πολιτισμός και διαλεκτική λογοτεχνία

Ο λαογράφος – ερευνητής Παναγιώτης Ιω. Καμηλάκης έχει ένα πλούσιο έργο που αφορά στις λαϊκές παραδόσεις της Κρήτης. Η μονογραφία του «Νάκλια»: Κρητικός λαϊκός πολιτισμός και διαλε-

συνέχεια στη σελίδα 27

συνέχεια από τη σελίδα 26

κτική λογοτεχνία, περιλαμβάνεται στον Α΄ τόμο που έχει εκδώσει η Ακαδημία Αθηνών «Λαϊκός πολιτισμός και έντεχνος λόγος». Ο ιδιαίτερος προφορικός λόγος της Κρήτης που χαρακτηρίζεται από τη λέξη Νάκλια προσεγγίζεται με τη βαθιά γνώση του συγγραφέα ο οποίος την επεξηγεί εννοιολογικά.

«Οι ευτράπελες διηγήσεις, τα αναρίθμητα και ποικίλα σε μορφή, έκταση και περιεχόμενο ανέκδοτα, τα περιπαίγματα, τα αστειολογήματα, τα λογοπαίγνια και άλλα συναφή δημιουργήματα της προφορικής λαϊκής δημιουργίας αποτελούν προσφιλή μέσα διασκέδασης και ψυχαγωγίας του παραδοσιακού, συχνά και του σύγχρονου Έλληνα… Ιδιαίτερη κατηγορία αυτών των κρητικών διηγήσεων αποτελούν τα λεγόμενα νάκλια, τα οποία ως σήμερα γνωρίζουν μεγάλη διάδοση σε έντυπη κυρίως μορφή στο νησί, καθώς αποτελούν προσφιλή αναγνώσματα. Τα νάκλια αφηγούνται ή περιγράφουν με αδρό τρόπο πραγματικά κυρίως ή και φανταστικά μερικές φορές περιστατικά, εθιμικές συνήθειες, βιώματα και καταστάσεις της καθημερινής ζωής, με σατιρική συνήθως διάθεση, κριτικό και σκωπτικό πνεύμα…».

Επειδή και στο περιοδικό μας «του Ψηλορείτη οι στράτες» υπάρχει η μόνιμη στήλη «Νάκλια, Αθιβολές» σας μεταφέρουμε από τη συνέχεια του κειμένου του λαογράφου Παναγιώτη Καμηλάκη το συσχετισμό τους. «Στην Κρήτη χρησιμοποιείται ιδιαίτερα και η λέξη αθιβολή με σημασίες παρεμφερείς προς τη λέξη νάκλι (ομιλία, συνομιλία, συζήτηση, λόγος-μνεία περί τινος κλπ).

Το ξεχωριστό αφιέρωμα του λαογράφου – ερευνητή στις κρητικές διηγήσεις Νάκλια ολοκληρώνεται με το επίμετρο που περιλαμβάνει δυο νάκλια των Γαβρ. Παπαδάκη (Καμπιανού) και του Λυκούργου Καμηλάκη.

Λαογραφικά

συνέχεια από τη σελίδα 23

σταυρώσει το ρίμμα, το ρέμα, το πάσα κακό από το δούλο του Θεού (όνομα του αρρώστου) και τ' άγρια θεργιά. Τσ' είκοσι πέντε Δεκεμπρίου μηδ' επά κακό εφάνηκε, μηδ' επά κακό ν' απομείνει. Άγιε Παντελεήμονα πρώτε γιατρέ του κόσμου απού γιατρεύγεις τσι πληγές και διασκορπάς τσι πόνους».

Περαστικά από μένα και επειδή σάικα σε πολλούς και ιδιαίτερα φίλους μη Κρητικούς δα πέσουνε μιαολιά βαρά τα Κρητικά ετούτηνιε τη βολά δα δώσω ένα γλωσσάρι για τα πια δύσκολα.

Τίμια = ευλογημένα / Διάστηλα = πλαίσια του εικονοστασίου με σκαλισμένα κλίματα που κάθουνται πουλιά. / Ρεμακιαννίνα = Αυτή που κάθεται στη ρεματιά. / Φλετζασκούδι = μικρό κομμάτι ξύλου. / Αντιντεροφαωμένος = Αυτός που ήφαε αντίδωρο, δηλαδή μετά το σκόλασμα τση εκκλησάς / κοινωνημένος = μεταλαβωμένος.

Με βάρσαμο κι αρισμαρή - μαντιναδολόγοι

Τ' Αγίου Πνεμάτου
Πάρε τ' ανεβολέματα και τω βοσκώ τσι στράτες,
τη μέρα τση γονοκλισάς ψηλά να σοπατίσεις,
τ' Αγιού Πνεμάτου ν' ανεβείς στον Ομαλό τση Βιάννου,
που πανεγύρι γίνεται και θα χαρεί η καρδιά σου.
Θα 'ποθαμάξεις φορεσές, θα 'ποθαμάξεις τρόπους,
θα 'ποθαμάξεις ομορφιές από βουνίσους τόπους.
Θα δεις πανεγυριώτισσες, σεμνές χωριατοπούλες,
Μπαρίτισσες, Βιαννίτισσες και Λασιθιωτοπούλες,
να 'χουν ντυθεί στα σκολινά, να 'χουν κουρλιά πλεμένα,
χίλιους να πεις σπολατισμούς στη μάνα που τσι γέννα.
Πανωμερίτες θα χαρείς, τση φύσης ομορφάδα,
ατρύγητες σταμναγκαθιές του Μάη δροσεράδα.
Φλέγες με τα κρυγιά νερά, πευκόδασος στα πλάγια
πρινάρια με παχύ 'σκιανό, φαμέγιους και μιτάτα.
Σαν απολύσει η λειτρουγιά και τσ' άρτους σα βλοήσουν,
κάθε πρινάρι 'χει χαρά, κάθε 'σκιανός παρέα.
Θ' ακούσεις λύρας κοντυλιές, σκοπούς ασκομαντούρας,
του μαντολίνου γύρισμα, λαούτου τη γλυκάδα.
Θα καμαρώσεις βόσκισσες κι όμορφες βοσκοπούλες,
ωσάν τση πετροπέρδικες να μορφοστραταρίζουν
στην κολαϊνα του χορού. Θα δεις και νια βοσκάκια
να πιάνουν στην ομπρός μερά να κάνουνε τσαλίμια.
Στη μάντρα τ' Αμυγδαλιανού τ' αγαπημένα αδέρφια
θα δεις σφαχτά που κάνουνε, πρόβια τυριά που κόβγουν,
τσι ξένους και τσ' επίσημους πλούσα να τσι πορέψουν.
Θα δεις και τυρομύζηθρα την τάβλα να στολίζουν.
Θα δοκιμάσεις νοστιμιά, τση γιτσικής μυζήθρας,
να φας μπετούρι γιτσικού, να γλύφεις τα δαχτύλια.
Θα κάτσεις σε παχύ 'σκιανό, στου πρίνου στσι δετάδες,
να σε τρατέρνει η βόσκισσα, ν' ακούς βοσκού μαντούρα,
γλυκόπιοτο να πιεις κρασί, να κλέψεις μια του χάρου,
χίλιους να πεις σπολατισμούς για τσι βοσκούς στ' αόρι.

Σοπατίζω = φτάνω σε ίσιωμα, λειμάρια = μικρή ποσότητα χλωρού τυριού (μαλάκας), υπολείμματα, σπολατίζω = εύχομαι, ευχαριστώ

Δημήτρη Ν. Θεοδοσάκη «Βουκολικά»

Αθιβολές

Η λύπηση

Από το βαθύ χάραμα άρχισε με δυο γαϊδάρες ο Γιώργης να κουβαλεί στάχυα και το μεσημέρι ξεθεωμένος στην κούραση είχε τελειώσει. Πεινασμένος όμως, αφού έδεσε τσι γαϊδάρες στο κατάλιατσο, ερίχτηκε στο φαγητό. Πάνω κει άρχισε τη μουρμούρα και το βαταλάλισμα η κερά.

- Εκειέ, μωρέ σκυλογαβγισμένε, θα στέκουνται όλη μέρα οι γαϊδάρες;

Κι εκείνος:

- Ανέ τσι λυπάσαι, άμε τως δυο καρέγλες!

Γιώργος Βιτώρος
«Χαρά σ' εκείνον που γελά με τα παθήματά του»

Νάκλια

Οι ξένες γλώσσες

Σ' ένα χωριό εφτάξανε δυο τουρίστες κι εσταματήσανε έξω από το μοναδικό καφενεδάκι που το έκανε ένας γέρος με τη γριά του.

Μπαίνουνε μέσα και ρωτά ο ξένος το γέρο:

- Σπικ ίγγλις; (Μιλείτε αγγλικά;)

Του κάνει νόημα ο γέρος «όχι».

Και συνεχίζει ο ξένος:

- Σπρέχεν ντοετς; (Γερμανικά;)
- Παρλεβού φρανσέ; (Γαλλικά;)
- Παρλάρε ιταλιάνο; (Ιταλικά;)

Ο γέρος έκανε συνέχεια νόημα «όχι».

Εφύγανε οι ξένοι λυπημένοι που δεν μπορέσανε να συνεννοηθούνε. Κι άμα φύγανε κάνει η γριά του γέρου:

- Είδες εδά που σου λέω να πα μάθεις μιαν ξένη γλώσσα;
- Είδα εγώ κι ετουτουνέ τα καλλιμέντα, απού κάτεχε πέντε γλώσσες και δεν εμπόρεσανε να συνεννοηθούμε.

Αριστοφάνη Χουρδάκη
«Εύθυμες κρητικές ιστορίες και ανέκδοτα – βιβλίο δεύτερο»

www.psiloritis.gr
Η ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΜΑΣ
Εμπλουτίζεται συνεχώς η ιστοσελίδα της Αδελφότητας Κρητών Ρόδου www.psiloritis.gr. Επισκεφτείτε την κι αφήστε το μήνυμά σας...

ΚΑΣΑΠΗΣ Β. & ΣΚΟΥΛΑΣ Β. Ο.Ε.

Εμπορίο & Σερβις Ελαστικων

✓ Ειδικές τιμές στους Κρητικούς και στους φίλους της Αδελφότητας!

6ο χλμ. Λ. ΡΟΔΟΥ - ΛΙΝΔΟΥ • Τηλ.: 2241064025

INTERNATIONAL COACH service

Αθηνών 2, Ρόδος Τ.Κ. 85100
Τηλ. & Fax: 22410 64106
E-mail: inter-coachservices@hotmail.com

people & people

Εθνάρχου Μακαρίου 4 , Ρόδος 851 00
Τηλ. 22410 36444

ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Ι.Μ.Ε. Ε.Π.Ε.

Μανώλης Ψυχογιός

ΕΔΡΑ: ΚΡΗΤΗ 5ο χλμ. Ηρακλείου Μοιρών
Τηλ.: 2810543418, Fax: 2810543419, Κιν. 6944337438
ΑΠΟΘΗΚΗ ΡΟΔΟΥ: 6ο χλμ. Ρόδου - Καλλιθέας
Τηλ.: 2241069319, Κιν. 6944337438

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΜΑΝΑΒΙΚΟ
Από το 1953
ΣΚΟΝΗΣ

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ & ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ
ΡΟΔΟΥ - ΚΑΛΥΜΝΟΥ - ΚΡΗΤΗΣ
Πώληση Χονδρική -Λιανική

Καναδά 37, Ρόδος • Τηλ.: 22410 21779
E-mail: skonisfruit@hotmail.com

Business Software
πληροφορική για επιχειρήσεις

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΑΜΒΑΚΑΣ Α.Ε.
ΚΩΝ. ΤΣΑΤΣΟΥ & ΛΙΝΔΟΥ ΓΩΝΙΑ
85100 ΡΟΔΟΣ
Τ. 22410 75218 - 44400
F. 22410 43396
www.b-soft.gr | dt@b-soft.gr

• Παξιμάδια
• Επάζυμα
• Κουλούρια
• Κριθαροκουλούρες

ΟΛΑ τα είδη Αρτοποιείας, & Ζαχαροπλαστικής

ΠΟΝΤΙΚΑΚΗ Δ. & Σ. Α.Ε.

5ο χλμ. Ρόδου Λίνδου • Τηλ: 22410.64650
62503 - 66430 • Fax: 22410.64620

ΠΑΝΑΓΡΟΤΙΚΗ ΡΟΔΟΥ Ο.Ε.

ΠΕΤΡΑΚΗΣ Ε. - ΧΑΤΖΗΜΑΝΩΛΗΣ Π. & Ε.

Γεωργικά Φάρμακα, Λιπάσματα
Σπόροι, Μηχανήματα, Είδη Κήπου
Αυτόματο Πότισμα

Κεντρικό: Σορωνή Ρόδος
Τηλ.&Fax: 2241041142, Κιν. 6944662800
Υποκ/μα: Τριανταφυλλίδη 1, Ασγούρου,
Ρόδος, Τηλ. 2241060470, Κιν. 6946002441

ΤΣΙΠΟΥΡΑΔΙΚΟ - ΜΕΖΕΔΟΠΩΛΕΙΟ

50/50

Φαγητό - Ποτό - 10 ΕΥΡΩ

Ρώμης & Λονδίνου γωνία, Ροδίνι - ΡΟΔΟΣ
Τηλ.: **22410 67810** Κιν.: **6949 823 650**
www.50-50rodos.com
Δευτέρα Κλειστά

FOTO KOLOSSOS

ΚΑΒΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ - ΓΡΑΦΙΣΤΑΣ

ΠΑΣΤΙΔΑ
ΡΟΔΟΣ

ΤΗΛ: 2241029544
ΚΙΝ: 6972895447

Ειδικές τιμές στους Κρητικούς και στους φίλους της Αδελφότητας

ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΘΑΡΡΙ

Βιβλία, Εικόνες, Εκκλησιαστικά Είδη

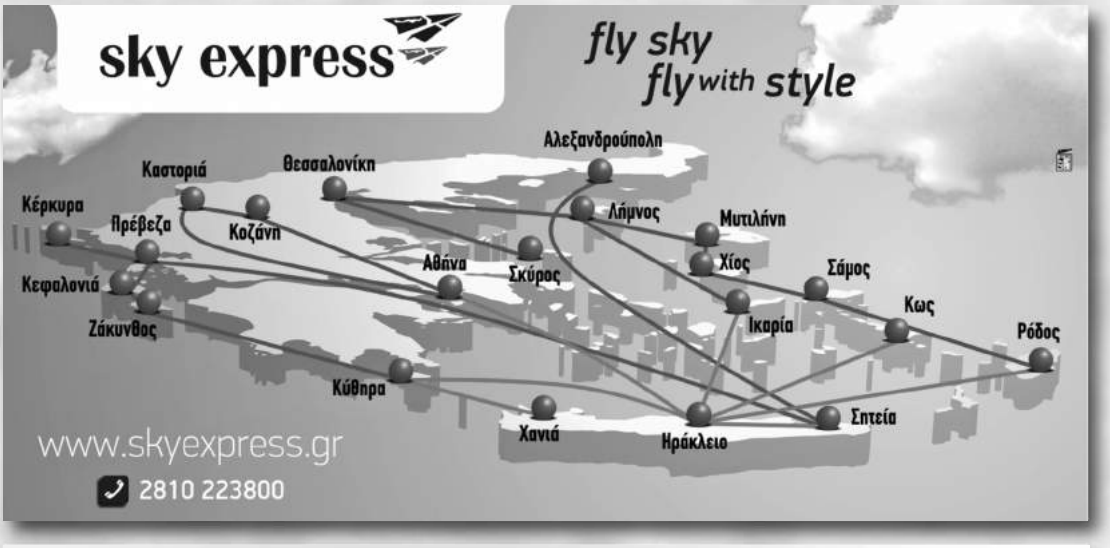
Χατζηαγγέλου 3, Ρόδος
Τηλ. 2241035319

Ταβέρνα

ΦΛΩΡΑ

17ο χλμ. Ρόδου - Λίνδου
Αφάντου

Τηλ.: 22410 - 51825
Κιν.: 6978589774

sky express
fly sky
fly with style
Αλεξανδρούπολη
Καστοριά
Θεσσαλονίκη
Κέρκυρα
Πρέβεζα
Κοζάνη
Λήμνος
Μυτιλήνη
Αθήνα
Σκύρος
Χίος
Σάμος
Κεφαλονιά
Ζάκυνθος
Ικαρία
Κως
Ρόδος
Κύθηρα
Χανιά
Ηράκλειο
Σητεία
www.skyexpress.gr
2810 223800

Ι. Ανυφαντάκης ΑΕΒΕ
υδρομεταλ
Επίσημος Συνεργάτης Δωδεκανήσων
LG
Life's Good
υδραυλικά
θέρμανση
κλιματισμός
μπάνιο/πλακάκι
Ρόδος: Περιοχή Ασγούρου, Ρόδος, 85 100, T: 22410.60044, F: 22410.60026, E: inforodos@ydrometal.gr
www.ydrometal.gr

Δροσουλίτες
Ακάδικο
με Κρητικούς Μεζέδες
Τώρα σε ΝΕΑ διεύθυνση:
Αλεξ. Διάκου 5, Ρόδος
Τηλ. Ρεζερβέ: 22410 30021